

אוניברסיטת בר אילן

**מאפיינים של שיתוף פעולה בין צוותים חינוכיים ובין צוותים
טיפוליים בגני תקשורת עבור ילדים בספקטרום האוטיסטי –
חקר מקרה**

גלי לבל

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך
בבית הספר לחינוך של אוניברסיטת בר אילן

תקציר

מטרת המחקר: לבחון את מרכיבי שיתוף הפעולה בין צוותים חינוכיים – גננות וסייעות לצוותים

טיפוליים – מרפאות בעיסוק וקלינאיות תקשורת בגני תקשורת עבור ילדים בספקטרום האוטיזם. מערך שיתוף הפעולה בגנים אלו הוא מורכב, מסובך וחובק בתוכו תפיסות מקצועיות ואישיות, הגדרות תפקיד שונות, זמן וכוח אדם מוגבלים, יחסים בין אישיים ועוד כהנה וכהנה מרכיבים חשובים ומשמעותיים יותר ופחות אשר נכנסים כולם למערך ומשפיעים עליו, כל אחד בדרכו. סקירת ספרות והבנה שקיים מיעוט של מחקר בתחום הספציפי הובילו לבחירת הנושא. הבנה כללית של מורכבות הנושא ורצון להיכנס לעומקו ולהגיע לממדים רבים ככל האפשר כיוון לבחירת מתודולוגיית מחקר איכותנית לשם חקירת הנושא.

חשיבות המחקר: למחקר חשיבות מחקרית, מקצועית וכלכלית גם יחד. העלייה החדה במספר הילדים המאובחנים עם (ASD) Autistic Spectrum Disorder בשנים האחרונות הביאה עמה את הצורך למצוא מענה טיפולי ראוי עבור ילדים אלו. על כן משאבים רבים מושקעים בטיפול בהם והם זכאים לסל בריאותי מקדם נרחב. התקציבים הרבים המושקעים באוכלוסייה זו, אנשי הצוות הרבים ששותפים בטיפול בה ומורכבות הלכות דורשים מחקר נרחב ומעמיק בנושא דרכי הטיפול ויעילותן. מאחר והעבודה היום יומית עם ילדים אלו היא עבודה רב מקצועית, יש חשיבות רבה לחקור מימדים רבים ככל האפשר בעבודה מסוג זה.

שיטה: במחקר השתתפו שני גנים תקשורתיים – גני ילדים עבור ילדים בספקטרום האוטיזם באזור המרכז. שני הגנים שייכים למשרד החינוך ובמערך הטיפולי שלהם שותפים גורמים שונים - במערך הטיפולי של אחד שותפה העמותה לילדים בסיכון ובזה של השני שותפה הנהלת מכון להתפתחות הילד אשר בתוך המבנה שלו ממוקם הגן. בכל גן נערכו חמש תצפיות ושבעה או שמונה ראיונות חצי מובנים עם חברי הצוותים הפרא רפואיים (מרפאות בעיסוק וקלינאיות תקשורת), החינוכיים (סייעות וגננות) והמרכזים (רכזי הגנים).

ממצאים עיקריים: ממצאיו העיקריים של מחקר זה נוגעים לרצון של אנשי הצוות השונים בשיתוף פעולה ולהבנת חשיבות הנושא על ידם. יחד עם הבנת החשיבות, לדעתם שיתוף הפעולה שמתקיים בפועל אינו מספיק, במיוחד שיתוף הפעולה בין הצוות הפרא רפואי לבין הסייעות. שיתוף פעולה זה הוא המורכב ביותר עקב פערים בידע, בציפיות, בשפה משותפת ובזמן משותף. שיתוף פעולה זה יכול להיות מתווך על ידי הגננת שחולקת בידע של שני הצדדים ונמצאת עם כל אחד מהם פרק זמן ארוך ביחס לאחרים. ממצא מרכזי נוסף הוא הפער בין חשיבות תפקיד הסייעת לבין תשומת הלב שתפקיד זה מקבל על ידי מקבלי ההחלטות.

תרומת המחקר: ממצא מרכזי במחקר הוא הבנת הקושי הייחודי בשיתוף הפעולה בין הצוות הפארא רפואי בגן לבין צוות הסייעות. הקושי, מעבר לגורמים טכניים נובע מפער בידע – סוג הידע והיקפו, שוני בדרכי החשיבה והיעדר שפה משותפת. הצעדים הצריכים להינקט לשם הקטנת הפער קשורים להכשרה מתאימה לצוותי הסייעות, להכשרות ממוקדות שיתוף פעולה לצוותים פרא רפואיים ולגננות ולמתן זמן מספק לטיפול לא ישיר. ברמת הגן מומלץ לחשוב על דרכים רבות ככל האפשר לשיתוף צוות הסייעות בכל שלבי החשיבה הטיפולית והחינוכית ולא רק בשלב ההוצאה לפועל.